

Kunsten at tale med børn

Af Connie Dyrlov

Freelance-journalist

Det er egentlig enkelt og nemt, men samtidig utrolig svært. Konstruktive samtaler med børn kommer ikke af sig selv. Børnesamtaler er for langt de flestes vedkommende en disciplin, som skal læres.

I marts måned mødte ni kursister op i Århus. Fem socialpædagoger, en socialrådgiver, en lærer, en sygeplejerske og en sundhedsplejeassistent fra Grønland. De skulle alle udvikle kunsten "at tale med børn".

Alle ni kursister er kompetente fagpersoner, og langt de fleste har arbejdet med børn og unge i mange år. Alligevel var der meget nyt at lære.

"Jeg har mange års erfaring, så teorien var ikke ny for mig, men den viden jeg fik om de lag i barnets hjerne, jeg skal tale til, er ny for mig, og den viden er meget brugbar", siger Käte Hall Christensen, der er socialrådgiver og børnesagkyndig i en statsforvaltning.

Børn kan ifølge underviserne på kurset blive i stand til at mestre selv de allermest vanskelige vilkår, hvis de bliver set, hørt og forstået af en betydningsfuld voksen. Men konstruktive samtaler kommer ikke af sig selv.

"Vi er alle en del af en faglig kulturhistorie, hvor fokus langt hen ad vejen ligger på adfærd. Det kan betyde, at vi ikke ser barnet bag adfærden. Så risikerer vi at komme til at tale til barnet som et objekt, et menneske hvis vanskeligheder skal repareres, snarere end et subjekt der skal ses, høres og forstås. Når barnet oplever at være i en ligeværdig relation, begynder det at få fornemmelse for sig selv og sin berettigelse i verden, siger familierapeut Niels Elkjær Krog, der sammen med familierapeut, Gerda Rasmussen, underviser i kurset Samtale med børn.

Kunsten at tale med børn

Høster erfaring hjemme

Samtale med børn er et nyudviklet kursus, der strækker sig over fire dage, og blandt meget andet fokuserer det på vigtigheden af at sætte indfølelse og respektfulde ord på børns indre liv og følelser. Først mødtes kursisterne de to dage i begyndelsen af marts. Siden igen to dage i slutningen af maj. I den mellemliggende periode har deltagerne høstet erfaringer med børnesamtaler hjemme på deres arbejdspladser.

“Jeg har fået sat ord på en masse, og jeg har fået afklaret handlemønstre, både børnenes og mine egne. Jeg er blevet meget mere opmærksom på, hvordan barnet modtager de budskaber, jeg sender. Og kurset har lært mig at møde børnene endnu mere empatisk og ikke-konfliktoptrappende, end jeg har gjort tidligere”, siger socialpædagog, Thomas Lehd fra det socialpædagogiske opholdssted, Vividus, i Nordjylland.

Opholdsstedet Vividus havde fire ansatte med på kurset. Det svarer til næsten halvdelen af personalegruppen.

“Vi har alle fået ny opmærksomhed på, hvor vigtig samtalen med børn er. At vi skal huske at give dem tænkepauser, rum til at være i samtalen og hjælpe dem på vej”, siger Lena Sonnenborg, der er leder på Vividus.

Affektiv afstemning

I virkeligheden handler det først og fremmest om såkaldt affektiv afstemning.

“De voksne skal leve sig ind i barnet og forsøge at forstå det, som barnet forstår og genspejle barnets følelsesmæssige tilstand, så det får en fornemmelse af at dele sine følelser med en anden. De skal nærmest være tankelæsere og agere ud fra det. Og de skal bekræfte barnets følelser både i ord og melodi, for kontakten opstår gennem sprogetonen, siger underviser Niels Elkjær Krog.

Kunsten at tale med børn

"Affektiv afstemning er en kunstart, for hvad er det at møde barnet, hvor det er? Hvor kan vi mærke det i os selv? Og hvordan går vi som voksne bagom barnets adfærd og forstår, hvad det inviterer til? Det er et vildt spændende udviklingspunkt, som vi nu har været i træningslejr i med os selv", siger kursusedtager og skolelærer, Lis Engberg.

At vide er ikke nødvendigvis at kunne

På kurset omsættes viden og teori til praksis. Kursisterne finder eksempler fra deres dagligdag, og de træner samtalens kunst på hinanden, for det er ofte detaljen, der gør forskellen.

"Samtale skal være baseret på nærvær og åbenhed, hvor den professionelle tør lytte i åbenhed til det barnet fortæller, selvom det kan være svært. Man skal samtidig være parat til at lade sig påvirke af det man hører og ser, så at man får en bæredygtig og personlig kontakt. Det er dog stadigvæk den voksne, der har ansvaret", siger underviser Gerda Rasmussen.

"Al uønsket adfærd er kommunikation, og vi voksne skal tage ansvaret på os og vise barnet vejen. Mødet mellem den voksne og barnet skal være ligeværdigt, og det er vores ønske at bringe saglig hjertelighed og medmenneskelighed ind i samtalerne med børnene som en helt naturlig ting, siger Gerda Rasmussen.

Kan bruges til alle

Som en sidegevinst kan samtalekurset, der udbydes af Dansk Familierapeutisk Institut, bruges i alle sammenhænge. Ikke kun i arbejdet med børn.

Margrethe Kreutzmann, der er sundhedsplejeassistent i Grønland, kan fx bruge det i arbejdet med forældrene. Socialpædagog Thomas Lehd bruger det på sin egen lille søn. Og skolelærer Lis Engberg påpeger, at det handler om alle møder mellem mennesker.

Kunsten at tale med børn

“Det er en måde at være menneske i verden på. Og det kan bruges i alle sammenhænge, fordi man lærer at mærke den anden på den andens præmisser”, siger Käte Hall Christensen.

Fakta

På kurset “Samtale med børn” arbejder deltagerne med:

- Det særlige ved at tale med børn
- Kontakt, empati, anerkendelse, affektiv afstemning
- Relationens betydning for udviklingen af et fleksibelt og robust nervesystem
- Traumer og omsorgssvigts betydning for den neuroaffektive udvikling
- Håndtering af følelser, konflikter og dilemmaer
- Samtalen
- Det relationelle samspil i samarbejdet mellem børn, professionelle og forældre